

Empeltar(ALDC, V, 1197. *Empeltar*)

Empeltar és el mot general per al significat “inserir (una part d’un arbre proveïda d’una o més gemmes) en una branca o tronc d’un altre arbre de manera que s’estableixi entre ambdós una unió permanent” (*DIEC*), amb la var. ponentina *empestrar* (postverbal *empeltre* 90), on s’ha inserit una bategant adventícia, potser resultat d’una homonimització amb *in[χ]ertar*, que es troba en poblacions veïnes; el vocable deriva del llat. vg. *EMPUTARE, que va donar el fr. *enter*, i que en cat., per atracció de *PELLIS* ‘pell, escorça’, va donar *empeltar* (oc. mod. *empeutar*), potser ajudant-hi el gr. *PELTA* ‘escut’, a causa del tipus d’empelt amb escudet (*DECat*). *Empalmar* 62, 90, considerat arcaic en aquesta darrera localitat, enfront de *empestrar*, podria ser una contracció de *empalomar* ‘fer una lligada amb un llibant’, der. de *paloma* ‘amarra que es tirava a l'embarcació per unir aquesta amb la platja’, possible der. de *PALUMBES* ‘colom’ per comparació del llançament de l’amarra amb el vol de l’ocell, un mot estès, en sentit nàutic, al cast., al genovès i al venecià (*DECat*; Aprosio, s. v. *paloma*); tanmateix, tenint en compte

l’àrea molt interior del mot, preferim derivar-lo del llat. *PALMARE* ‘enllaçar, unir el cep, lligar-lo al suport’ (*DELL*). *Engafetar* 118, que conviu amb *empeltar*, prové de *gafet*, dim. de **gaf* (oc. ant.) i der. de (*a*)*gafar*, d’origen preromà. Entre els mots estrangers introduïts en el sistema figuren: *grefar*, propi del ross., pres del fr. *greffer*, on és der. de *greffe* ‘empelt’, del llat. *GRAPHIUM* ‘estilet, punxó per a escriure’; *ensirir* 85, manlleu al campidanès *intsidai*, amb rotacisme de la -d-, com en *rora* < *roda*, i *in[χ]ertar* (var. *en[χ]ertar* 108, per atracció del prefix *en-*), castellanisme estès a l’arag., der. de *INSERTARE*, com el gall. i el port. *enxertar* (García de Diego); les formes *eixerc* 44, *eixern* 46 i *eixel* ‘empelt’ 45 (*exert* ja es troba en l’*Spill* i en Torra, 1640), més que possibles mots importats del cast. *enxertar* (*DECat*), semblen deverbals del der. de *INSERTARE*, potser per influència de l’ar. *SARTA* ‘incisió’ (Dozy, ap. *DCVB*). Són mots normatius *empeltar* i el substantiu *eixart*, des del *DG1*, 1932.

